

СПРАВА «ЧЕРЕДНИЧЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF CHEREDNYCHENKO v. UKRAINE)

(Заява № 33630/17)

Стислий виклад рішення від 7 листопада 2024 року

Заявник, який страждав на шизофренію, перебував в психіатричній лікарні у примусовому порядку з 2011 року, коли було встановлено, що він вчинив убивство у стані недієздатності. Відповідно до діючого на той час законодавства суди періодично, щонайменше кожні шість місяців, переглядали питання тримання заявника у лікарні. 27 жовтня 2016 року Красногвардійський районний суд міста Дніпропетровська (далі – районний суд) задовольнив заяву лікарні, подану 29 вересня 2016 року про продовження строку примусового стаціонарного лікування заявника. Заявник вважав, що його примусове стаціонарне лікування, продовжене попередньою ухвалою районного суду від 11 квітня 2016 року, закінчилося 11 жовтня 2016 року. 20 жовтня 2016 року захисник заявника подав клопотання habeas corpus до національного суду, в якому вимагав негайного звільнення заявника, однак жодного судового рішення у відповідь на це клопотання ухвалено не було. Апеляційний суд Дніпропетровської області залишив без змін ухвалу районного суду від 27 жовтня 2016 року, зазначивши, що тримання заявника було законним, оскільки заява лікарні про продовження строку його тримання була подана до спливу шестимісячного терміну. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ повернув без розгляду касаційну скаргу, подану захисником заявника. У вересні 2018 року заявника було виписано з лікарні для амбулаторного лікування. До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктами 1 і 4 статті 5 та статтями 6 і 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на незаконність його тримання в психіатричній лікарні в період з 11 до 26 жовтня 2016 року, оскільки таке тримання не було санкціоноване рішенням суду, і він не мав у своєму розпорядженні ефективної процедури, щоб оскаржити його. Європейський суд вирішив розглянути ці скарги виключно за пунктами 1 і 4 статті 5 Конвенції. Розглянувши скарги заявника, Європейський суд зауважив, що строк дії ухвали про його примусове стаціонарне лікування, продовжений 11 квітня 2016 року, автоматично закінчився через шість місяців, 11 жовтня 2016 року, і що з цієї дати і до постановлення ухвали національним судом 27 жовтня 2016 року не було судового рішення, яке б санкціонувало подальше тримання заявника у психіатричній лікарні у примусовому порядку. Європейський суд вказав, що тримання заявника в лікарні протягом цього періоду було несумісним із процедурою, передбаченою національним законодавством та констатував порушення пункту 1 статті 5 Конвенції. Європейський суд зазначив, що немає доказів, що національні суди коли-небудь розглядали клопотання habeas corpus, подане захисником заявника і, що навіть припустивши, що 27 жовтня 2016 року районний суд, розглядаючи заяву

лікарні про продовження строку примусового лікування заявника, також розглянув по суті клопотання habeas corpus захисника, період у сім днів, який минув до того, як національний суд переглянув законність тримання заявника під вартою, не відповідав би вимозі «оперативності». Більш того, беручи до уваги свої попередні висновки, Європейський суд вказав, що ані позов про відшкодування шкоди, ані касаційна скарга на ухвалу національного суду не надали б заявнику можливості звільнення, поки він був позбавлений свободи з 11 до 26 жовтня 2016 року та констатував порушення пункту 4 статті 5 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. Оголошує заяву прийнятною;
2. Постановляє, що було порушено пункт 1 статті 5 Конвенції;
3. Постановляє, що було порушено пункт 4 статті 5 Конвенції;
4. Постановляє, що: (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу: (I) 6 200 (шість тисяч двісті) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; (II) 1 000 (одна тисяча) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат, які мають бути сплачені безпосередньо на банківський рахунок представника заявника, пана М. Тарахкала; (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
5. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.